

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดในการศึกษา

2.1.1 ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศที่เต็มไปด้วยการแทรกแซงทางการค้าให้เข้าใกล้การค้าเสรีมากขึ้นเฉพาะประเทศที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม แต่ยังคงมีการกีดกันทางการค้าทั้งในรูปของภาษีและมิใช่ภาษีจากประเทศที่อยู่นอกกลุ่ม ความเข้มข้นของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ มีตั้งแต่ระดับการทำข้อตกลงทางการค้าที่ให้สิทธิพิเศษเล็กน้อยแก่ประเทศสมาชิก ไปจนถึงระดับที่มีการรวมกันอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งการรวมกลุ่มที่มีความเข้มข้นในแต่ละระดับก็จะมีชื่อเรียกต่างกัน กล่าวคือ

1. การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Preferential Trade Arrangements: PTA) เป็นการตกลงลดอัตราภาษีที่เคยเก็บระหว่างประเทศที่เข้าร่วมทำข้อตกลงให้มีระดับต่ำลง ซึ่งเป็นรูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่หลวมที่สุด
2. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) เป็นรูปแบบการรวมกลุ่มที่มีการยกเลิกภาษีศุลกากรและข้อจำกัดทางการค้าต่างๆระหว่างประเทศสมาชิกออกทั้งหมด โดยที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต่างก็ยังคงมีมาตรการกีดกันทางการค้ากับประเทศที่มีใช้สมาชิกอยู่เช่นเดิม
3. สหภาพศุลกากร (Custom Union) ในสหภาพศุลกากรจะไม่มีข้อจำกัดหรือกีดกันทางการค้าใดๆในหมู่ประเทศสมาชิกเช่นเดียวกับเขตการค้าเสรี รวมทั้งมีการกำหนดนโยบายการค้ากับประเทศนอกกลุ่มอย่างเป็นทางการเป็นอันเดียวกันมากขึ้น
4. ตลาดร่วม (Common Market) เป็นการร่วมมือที่คืบหน้าขึ้นไปกว่าระดับของสหภาพศุลกากร กล่าวคือ นอกเหนือจากการร่วมมือทางการค้าแล้วยังยอมให้มีการเคลื่อนย้ายทั้งปัจจัยทุนและปัจจัยทางแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกอย่างเสรี
5. สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) นอกเหนือจากความร่วมมือต่างๆเช่นเดียวกับตลาดร่วมแล้ว ยังได้มีการปรับนโยบายการเงินและการคลังของประเทศสมาชิกให้สอดคล้องกันหรือแม้กระทั่งใช้นโยบายเดียวกัน(เขาวเรศ ทับพันธุ์, 2551)

2.1.2 ทฤษฎีสหภาพศุลกากรและทฤษฎีดีเป็นที่สอง

ความเชื่อของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะทำให้สวัสดิภาพของประเทศสมาชิกและโลกโดยรวมสูงขึ้น แต่ทฤษฎีสหภาพศุลกากร(Jacob Viner อ้างถึงใน เยาวเรศ ทับพันธุ์, 2551) ในกลับชี้ให้เห็นว่าข้อสรุปดังกล่าวอาจจะไม่ถูกต้องอันเนื่องมาจากการค้าเสรีในลักษณะเลือกปฏิบัติจะทำให้เกิดผลทางเศรษฐกิจต่อประเทศสมาชิกได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การสร้างปริมาณการค้า (Trade Creation) 2) การหันเหทิศทางการค้า (Trade Diversion) กล่าวคือ

1. การสร้างปริมาณการค้า (Trade Creation) คือ การที่การผลิตโยกย้ายจากแหล่งผลิตที่มีต้นทุนสูงไปสู่แหล่งผลิตที่มีต้นทุนต่ำ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อการผลิตสินค้าชนิดหนึ่งในประเทศสมาชิกหนึ่งซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าโดยเปรียบเทียบ ถูกทดแทนด้วยสินค้าชนิดเดียวกันที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าจากประเทศสมาชิกอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งผลก็คือสวัสดิการรวมของประเทศหลังจากเกิดการสร้างปริมาณการค้าสูงขึ้น

2. การหันเหทิศทางการค้า (Trade Diversion) คือ การที่การย้ายจากแหล่งผลิตที่มีต้นทุนต่ำไปยังแหล่งผลิตที่มีต้นทุนสูง แทนการนำเข้าซึ่งเดิมเคยนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกที่มีต้นทุนต่ำกว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะการเลือกปฏิบัติในการเก็บภาษีศุลกากร โดยให้สิทธิพิเศษไม่ต้องเสียภาษีแก่สินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิก ในขณะที่สินค้าจากประเทศที่มีใช้สมาชิกจะถูกเก็บภาษี การหันเหทิศทางการค้าจะทำให้สวัสดิการของประเทศลดลงทำให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรระหว่างประเทศไม่มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีดีเป็นที่สอง(Second Best Theory) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสหภาพศุลกากรที่แสดงให้เห็นว่าสหภาพศุลกากรอาจจะมีผลในทางเพิ่มหรือลดสวัสดิการของประเทศสมาชิกและประเทศอื่นๆ ได้ทั้งสองทางทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาวะการณ์เมื่อก่อตั้งขึ้น กรณีดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่ดีของทฤษฎีดีเป็นที่สองที่กล่าวว่า ถ้าไม่สามารถบรรลุเงื่อนไขต่างๆทุกข้อที่จะนำไปสู่ภาวะที่ดีที่สุดของพาราไต์ ความพยายามที่จะบรรลุเงื่อนไขให้ได้มากข้อมากที่สุดเท่าที่จะทำได้แต่ไม่บรรลุทั้งหมดอาจจะไม่นำไปสู่ภาวะที่ดีที่สุดที่สุทธองลงมา กล่าวคือ การค้าของโลกอยู่ห่างไกลจากแนวคิดการค้าเสรี นั่นคืออยู่ห่างไกลจากภาวะที่ดีที่สุดของพาราไต์ เพราะทุกๆประเทศต่างก็สร้างมาตรฐานกีดกันทางการค้าไว้มากมาย ดังนั้นการก่อตั้งสหภาพศุลกากรซึ่งมีการยกเลิกสิ่งกีดขวางทางการค้าเฉพาะประเทศสมาชิก ในขณะที่การกีดขวางทางการค้ากับประเทศอื่นยังคงอยู่ จึงไม่จำเป็นที่จะนำไปสู่ภาวะดีเป็นที่สอง(Lipsey and Meade อ้างถึงใน เยาวเรศ ทับพันธุ์, 2551)

2.1.3 ผลของการเข้าเป็นสมาชิกศุลกากรเชิงสถิติและเชิงพลวัต

เขาวเรศ ทับพันธุ์(2551) กล่าวว่า การที่จะประเมินว่าประเทศจะได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้นจากการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพศุลกากรหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาทั้งผลในเชิงสถิต (Static) และผลในเชิงพลวัต(Dynamic)

ผลในเชิงสถิต ได้แก่

1. การรวมกลุ่มมีโอกาสที่จะเกิดการเพิ่มปริมาณการค้าระหว่างประเทศสมาชิกได้มากกว่าที่จะเกิดผลในลักษณะของการหันเหทิศทางการค้า
2. ถ้าสิ่งกีดขวางทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกกับประเทศนอกกลุ่มมีอยู่ในระดับต่ำ โอกาสที่จะเกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าก็จะต่ำตามไปด้วย
3. ยิ่งจำนวนประเทศสมาชิกมีมากเท่าใด โอกาสที่ประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นผู้ผลิตที่มีต้นทุนต่ำในการผลิตสินค้าหนึ่งๆก็จะมีเพิ่มขึ้น
4. ถ้าประเทศสมาชิกต่างก็ผลิตสินค้าที่ทดแทนกันมากกว่าสินค้าที่ใช้ประกอบกัน เมื่อมีการรวมกลุ่ม โอกาสของการแบ่งการผลิตระหว่างประเทศตามความชำนาญและการเพิ่มปริมาณการค้าจะเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นสหภาพศุลกากรที่เกิดจากการรวมตัวกันของประเทศอุตสาหกรรมที่แข่งขันกันจะมีผลในการเพิ่มสวัสดิการมากกว่าการรวมตัวของประเทศที่ผลิตสินค้าประกอบ
5. ถ้าก่อนที่จะมีการรวมกลุ่ม ประเทศสมาชิกเคยมีปริมาณการค้าระหว่างกันมากเท่าใด เมื่อรวมกลุ่มกันแล้วจะมีโอกาสเพิ่มสวัสดิการจากการค้ามากขึ้นเท่านั้น
6. ในการเจรจาการค้าต่างๆกับประเทศนอกกลุ่มในนามของสหภาพย่อมทำให้สหภาพมีอำนาจต่อรองมากกว่าการที่ประเทศสมาชิกไปต่อรองเอง

ผลในเชิงพลวัตของการรวมกลุ่มที่สำคัญที่สุดคือ การแข่งขันที่สูงขึ้นระหว่างผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันในแต่ละประเทศสมาชิก โดยเฉพาะสินค้าที่มีลักษณะ โครงสร้างตลาดแบบกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดหรือแบบผู้ผลิตน้อยราย ผู้ผลิตที่เคยอยู่รอดได้เพราะมาตรการกีดกันที่คุ้มครองอยู่ ทั้งๆที่ไม่มีประสิทธิภาพการผลิตจะไม่สามารถอยู่ต่อไปได้อีก ต่างก็ต้องพยายามปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของตนให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันในประเทศสมาชิกอื่นๆ นอกจากนี้การแข่งขันที่สูงนี้มักจะนำไปสู่การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆซึ่งมีผลในการลดต้นทุนการผลิตอันจะเป็นประโยชน์กับผู้บริโภคในที่สุด

ขนาดของตลาดขยายตัวกว้างขึ้นก็เป็นประโยชน์ที่เห็นชัดประการหนึ่ง เมื่อมีการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกแล้ว ผู้ผลิตสามารถขายสินค้าของตนได้ในตลาดสินค้าของประเทศสมาชิกทุกประเทศทำให้ผู้ผลิตได้รับประโยชน์จากการประหยัผลได้ต่อขนาด

นอกจากนี้ขนาดของตลาดที่ขยายใหญ่ขึ้นย่อมเป็นแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนมากขึ้น ทั้งจากนักลงทุนในประเทศสมาชิกและยังสามารถดึงดูดนักลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มให้เข้ามาลงทุนในประเทศสมาชิกได้มากขึ้นด้วย ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงกำแพงภาษีที่กลุ่มมีต่อสินค้าของประเทศนอกกลุ่ม และประโยชน์ท้ายสุดจากการที่การรวมกลุ่มยอมให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรีจะทำให้การใช้ทรัพยากรของประเทศสมาชิกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.4 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แนวคิดของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้เริ่มขึ้นอย่างชัดเจนและจริงจังในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 8 เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2545 ณ กรุงพนมเปญ กัมพูชา ที่ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมาย AEC ที่ชัดเจนเช่นเดียว EEC โดยได้มอบหมายให้ AEM ศึกษารูปแบบและแนวทางของการดำเนินการไปสู่ AEC รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดตั้งคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน (High Level Task Force on ASEAN Economic Integration: HLTF) ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนระดับปลัดกระทรวงด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ทำหน้าที่ประสานคณะทำงานฯ เพื่อศึกษารูปแบบ/แนวทางการเป็น AEC ซึ่งมีข้อเสนอสำคัญ ดังนี้

1. การเร่งรัดการดำเนินงานรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

(1) ด้านสินค้า มุ่งลดภาษีสินค้านำเข้าระหว่างประเทศสมาชิกให้เป็น 0% ภายในปี 2553 (ค.ศ. 2010) สำหรับสมาชิกเดิม และปี 2558 (ค.ศ. 2015) สำหรับสมาชิกใหม่ และยกเลิกมาตรการ NTBs โดยเร็ว รวมถึงการปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าและใช้พิกัดอัตราศุลกากรที่สอดคล้องกัน

(2) ด้านบริการ ยกเลิกข้อจำกัดในการประกอบการค้าบริการในอาเซียน ภายในปี 2563 (ค.ศ. 2020)

(3) ด้านการลงทุน เปิดให้มีการลงทุนเสรีในอาเซียนและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนต่างชาตินักลงทุนอาเซียน ภายในปี 2553 (ค.ศ. 2010)

(4) ด้านแรงงาน ให้แรงงานฝีมือ สามารถเคลื่อนย้ายภายในอาเซียนได้อย่างเสรี

(5) ด้านเงินทุนมุ่งให้มีการไหลเวียนของเงินทุนที่เสรีมากขึ้นและเพื่อเร่งรัดการเปิดเสรีการค้าสินค้าและบริการให้เห็นผลชัดเจนขึ้น

อาเซียนได้มุ่งเน้นประเทศสมาชิกให้ซื้อวัตถุดิบและชิ้นส่วนที่ผลิตในอาเซียน โดยกำหนดสาขาสินค้าและบริการสำคัญ 12 สาขาที่จะดำเนินการ โดยเร่งด่วน (11 Priority Sectors) ทั้งในด้านการเปิดเสรีและขยายความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อนำร่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาดังกล่าวก่อน พร้อมกำหนดประเทศผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ในแต่ละสาขา ได้แก่ พม่า สาขาผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และสาขาประมง (Fisheries) มาเลเซีย

สาขาผลิตภัณฑ์ยาง (Rubber-based products) และสาขาสีงทอ (Textiles and Apparels) อินโดนีเซีย สาขายานยนต์ (Automotives) และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood-based products) ฟิลิปปินส์ สาขาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics) สิงคโปร์ สาขาทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN) และสาขาสุขภาพ (Healthcare) ไทย สาขาการท่องเที่ยว (Tourism) และสาขาการบิน (Air Travel) เวียดนาม สาขาโลจิสติกส์ (Logistic)

2. AEC Blueprint

AEC Blueprint มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อกำหนดทิศทาง/แผนงานในด้านเศรษฐกิจที่จะต้องดำเนินงานให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด จนบรรลุเป้าหมาย AEC ในปี 2558 (ค.ศ. 2015) และสร้างพันธสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) การเปิดตลาดและฐานการผลิตเดียว (2.) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน (3.) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และ (4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก AEC Blueprint ได้กำหนดพันธกรณีที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

1. การเปิดเสรีการค้าสินค้า (ตามกรอบ ASEAN Free Trade Area: AFTA)

(1) การลด/ยกเลิกภาษี กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเก่า 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน ต้องยกเลิกภาษีสินค้าใน 9 สาขาเร่งรัด (สาขาเกษตร/ประมง/ไม้/ยาง/สิ่งทอ/ยานยนต์/อิเล็กทรอนิกส์/เทคโนโลยีสารสนเทศ/สุขภาพ) ในปี 2550 และยกเลิกภาษีสินค้าทุกรายการในบัญชีลดภาษี (Inclusion List: IL) ยกเว้นบัญชีสินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูงของแต่ละประเทศ ในปี 2553 และให้ประเทศสมาชิกใหม่อีก 4 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ลดอัตราภาษีสินค้าใน 9 สาขาเร่งรัด ให้เหลือ 0% ในปี 2555 และลดอัตราภาษีสินค้าทุกรายการในบัญชีลดภาษีเหลือ 5% ในปี 2553 และ 0% ในปี 2558 ยกเว้นสินค้าบางรายการจำนวนไม่เกินร้อยละ 7 ของบัญชีลดภาษีอาจยืดหยุ่นให้ลดเหลือ 0% ในปี 2561

(2) การขจัดมาตรการที่มีใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers: NTBs) โดยกำหนดให้ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน ต้องยกเลิกมาตรการที่มีใช่ภาษี ภายในปี 2553 ประเทศฟิลิปปินส์ภายในปี 2555 และประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง 4 ประเทศ ภายในปี 2558-2561 โดยจะดำเนินการยกเลิกเป็น 3 ระยะ ตามแผนงานขจัด NTBs ดังนี้ ชุดที่ 1: ภายในวันที่ 1 มกราคม 2551 ซึ่งครอบคลุมสินค้า 5 รายการหลัก ได้แก่ ถั่วลิสง พริกไทย น้ำมันถั่วเหลือง ไบยาสูบ และน้ำตาล ชุดที่ 2: ภายในวันที่ 1 มกราคม 2552 ได้แก่ ปอกระเจา ป่าน มันฝรั่ง และชุดที่ 3: ภายในวันที่ 1 มกราคม 2553 ได้แก่ ข้าว เนื้อมะพร้าวแห้ง มะพร้าว น้ำมันมะพร้าว ชา ถั่วเหลือง เมล็ดกาแฟ กาแฟสำเร็จรูป น้ำมันดิบ/นมปรุงแต่ง และนมผงขาดมันเนย

(3) การกำหนดกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin: ROO) ซึ่งเป็นระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้ามีถิ่นกำเนิดจากประเทศใด เพื่อที่จะให้มีความมั่นใจว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรด้วยการยกเว้นภาษีตามที่ระบุในข้อ (1) จะตกอยู่กับสินค้าที่เป็นผลผลิตที่แท้จริงของประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนเพื่อให้มีความโปร่งใส มีมาตรฐานที่เป็นสากล และอำนวยความสะดวกให้แก่เอกชน

2. การเปิดเสรีการค้าบริการ (ตามกรอบ ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) การเปิดเสรีการค้าบริการ มีเป้าหมาย คือ ลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในด้านต่างๆ ลง และเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับบุคคล/นิติบุคคลสัญชาติอาเซียน ดังนี้

(1) สาขาบริการสำคัญ (Priority Integration Sectors: PIS) ได้แก่ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาสุขภาพ สาขาการท่องเที่ยว และสาขาโลจิสติกส์

(2) สาขาบริการอื่น (Non-Priority Services Sector) ครอบคลุมบริการทุกสาขา นอกเหนือจากสาขาบริการสำคัญ (priority services sectors) และการบริการด้านการเงิน ที่กำหนดเป้าหมายการเปิดเสรีภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) ทั้งนี้ สามารถยกเว้นสาขาที่อ่อนไหวได้สำหรับสถานะล่าสุดอาเซียนได้ดำเนินการเจรจาลดข้อจำกัดด้านการค้าบริการระหว่างกันและจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดมาแล้วทั้งสิ้นรวม 7 ชุด โดยได้ลงนามพิธีสารอนุวัติข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7 ไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งในส่วนของไทยได้ผูกพันเปิดตลาดทั้งหมด 143 รายการ ครอบคลุมสาขาบริการหลัก อาทิ บริการธุรกิจ (เช่น วิชาชีพวิศวกรรม สถาปัตยกรรม และบัญชี เป็นต้น) คอมพิวเตอร์และการสื่อสาร การก่อสร้าง การจัดจำหน่าย (เช่น บริการค้าส่งเครื่องกีฬาและบริการแฟรนไชส์ เป็นต้น) การศึกษาในทุกระดับ บริการด้านสุขภาพ บริการสิ่งแวดล้อม และบริการท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไทยยังคงสงวนเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นไปตามกรอบกฎหมายไทยเช่น อนุญาตให้ต่างชาติจากประเทศสมาชิกอาเซียนมีสิทธิถือหุ้นในนิติบุคคลที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ไม่เกินร้อยละ 49 ขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดชุดที่ 8 ซึ่งมีกำหนดแล้วเสร็จในปี 2553 และยังคงต้องเจรจาเพื่อทยอยเปิดเสรีสาขาบริการอื่นๆ เพิ่มเติมจนบรรลุเป้าหมายการเปิดเสรีอย่างครบถ้วน ในปี 2558 (ค.ศ. 2015)

(3) สาขาการบริการด้านการเงิน จะทยอยเปิดเสรีตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางการเงิน เศรษฐกิจและสังคม โดยประเทศที่มีความพร้อมสามารถเริ่มดำเนินการเปิดเสรีภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) ในสาขาที่ระบุไว้ก่อน และประเทศสมาชิกที่เหลือสามารถเข้าร่วมในภายหลัง

3. การเปิดเสรีการลงทุน (ภายใต้ ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ลด/ยกเลิกข้อจำกัดด้านการลงทุนต่างๆ ส่งเสริมการร่วมลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และสร้างเครือข่ายด้านการลงทุนของอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มหรือรักษาระดับความสามารถในการดึงดูดต่างประเทศให้มาลงทุนในอาเซียน และการลงทุนโดยอาเซียนเอง โดยได้มีการปรับปรุงความตกลงด้านการลงทุนที่มีอยู่เดิม (ASEAN Investment Area: AIA) ให้เป็นความตกลงใหม่ (ACIA) ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างขึ้น ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การเปิดเสรีเพื่อให้เข้ามาลงทุน การคุ้มครองการลงทุน การส่งเสริมและอำนวยความสะดวก ในภาคการผลิตการเกษตร การประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และบริการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการลงทุนทางตรงและการลงทุนในหลักทรัพย์

4. การเปิดเสรีด้านเงินทุนเคลื่อนย้าย

(1) ด้านตลาดทุน จะเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการพัฒนาและการรวมตัวของตลาดทุนในอาเซียน โดยสร้างความสอดคล้องในมาตรฐานด้านตลาดทุนในอาเซียน ความตกลงสำหรับการยอมรับซึ่งกันและกันในด้านคุณสมบัติและคุณวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพด้านตลาดทุน และส่งเสริมให้ใช้ตลาดเป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกันเองในตลาดทุนอาเซียน

(2) ด้านเงินทุนเคลื่อนย้าย จะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรียิ่งขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยให้สมาชิกมีมาตรการปกป้องที่เพียงพอเพื่อรองรับผลกระทบจากปัญหาความผันผวนของเศรษฐกิจมหภาคและความเสี่ยงเชิงระบบรวมถึงการมีสิทธิที่จะใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อรักษาเสถียรภาพ เศรษฐกิจมหภาครวมถึงการมีสิทธิที่จะใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาค

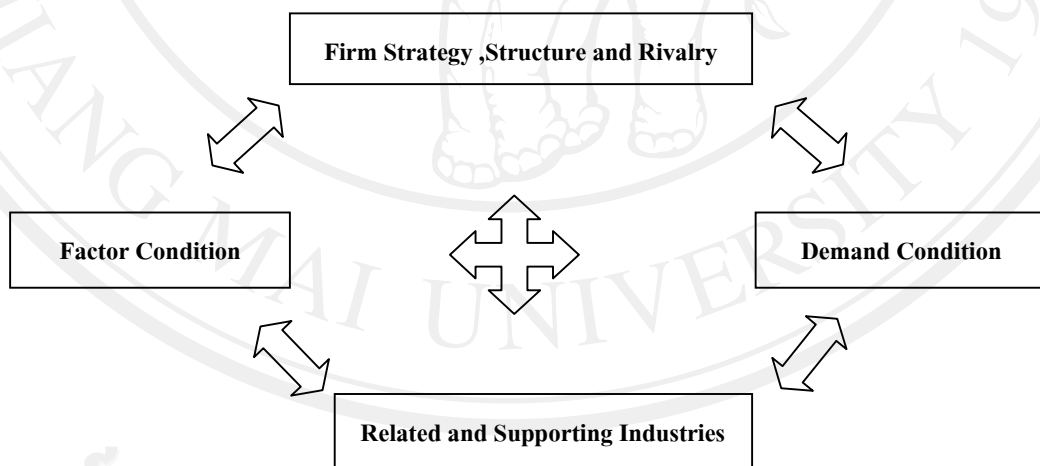
5. การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนของแรงงานฝีมือ และอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานฝีมือที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกได้ง่ายขึ้น เช่น การจัดทำ ASEAN Business Card เป็นต้น โดยจะมีการบริหารจัดการการเคลื่อนย้ายหรืออำนวยความสะดวกในการเดินทางสำหรับบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของแต่ละประเทศ โดยอำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราและออกใบอนุญาตทำงานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพและแรงงานฝีมืออาเซียน ที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้ามพรมแดน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน ที่ผ่านมารัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลงยอมรับร่วมทางวิชาชีพสาขาต่างๆ ได้แก่ สาขาแพทย์ ทันตแพทย์พยาบาล บริการบัญชีบริการวิศวกร สถาปนิก และนักสำรวจ เพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือในภูมิภาคอาเซียน

6. การดำเนินงานตามความร่วมมือรายสาขาอื่นๆ การดำเนินงานตามความร่วมมือรายสาขาอื่นๆ ได้แก่ ความร่วมมือด้านเกษตร อาหาร และป่าไม้ความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (การคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ พลังงาน) ความร่วมมือด้านเหมืองแร่ พาณิชยกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ความร่วมมือด้านการเงิน ความร่วมมือด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และการพัฒนาเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน

2.1.5 แนวคิดการพัฒนาคลัสเตอร์แข่งขัน (Cluster Development)

Poter(2006อ้างถึงใน กาญจนา โปธิ, 2550) กล่าวว่า คลัสเตอร์ คือ กลุ่มของธุรกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้องที่มารวมตัวดำเนินกิจกรรมอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อร่วมมือเกื้อหนุน เชื่อมโยง และเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจรและเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสนับสนุน ต่างๆ ธุรกิจบริการและสถาบันอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน คือ การเพิ่มผลผลิต

โดยพื้นฐาน การพัฒนาคลัสเตอร์จะมีความยืดหยุ่นค่อนข้างสูง โดยในแต่ละอุตสาหกรรมจะมีความแตกต่างกันของคลัสเตอร์ค่อนข้างมาก แบบจำลอง Cluster Diamondของ Michael E. Poter ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของธุรกิจที่รวมตัวกันเป็นคลัสเตอร์ ดังแสดงในรูปที่ 2.1

ที่มา: <http://www.businessmate.org/Article.php?ArtikelId=49>

รูปที่ 2.1 Diamond Model

Cluster Diamond เป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ขีดความสามารถการแข่งขันของคลัสเตอร์ที่ศึกษาศึกษาภาพของการแข่งขันทั้งภาคอุตสาหกรรม โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ด้านที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ บริบทของโครงสร้างการแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ(Firm Strategy

,Structure and Rivalry) เงื่อนไขด้านอุปสงค์(Demand Condition) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุน(Related and Supporting Industries) และเงื่อนไขปัจจัยนำเข้า(Factor Condition)

เงื่อนไขด้านองค์ประกอบด้านโครงสร้าง การแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ (Firm Strategy ,Structure and Rivalry) ได้แก่ระดับความเข้มข้นของการแข่งขันในอุตสาหกรรมและกลยุทธ์ที่เน้นการแข่งขัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานแรกที่มีความสำคัญในแบบจำลอง Cluster Diamond ที่จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ความกระฉับกระเฉงในการแข่งขัน สภาพแวดล้อมที่เสริมสร้างแนวความคิดใหม่ การลงทุนที่มั่นคงและสำคัญที่สุดคือ การสร้างความร่วมมือร่วมกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน

องค์ประกอบที่สองคือ เงื่อนไขด้านอุปสงค์(Demand Condition)โดยทั่วไปนั้น ได้แก่ ลักษณะความต้องการที่มีมากของลูกค้าซึ่งมีความหลากหลายและซับซ้อน รวมถึงความต้องการในสินค้าที่เป็น Specialize Segment ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับทั้งลูกค้าและซัพพลายเออร์ โดยในท้ายที่สุดจะก่อให้เกิดสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มคลัสเตอร์

อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน(Related and Supporting Industries)เป็นองค์ประกอบที่สาม ได้แก่ ความร่วมมือของธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่เป็นผู้จัดหาวัตถุดิบ และความร่วมมือกับอุตสาหกรรมหรือคลัสเตอร์อื่นๆ ทั้งนี้ประเด็นส่วนใหญ่จะกล่าวถึงเหตุผลว่าทำไมซัพพลายเออร์จะต้องมีความร่วมมือกัน รวมถึงการหยุดที่จะแข่งขันกันระหว่างธุรกิจเพื่อที่จะรวมกันเพื่อสนับสนุนธุรกิจที่อยู่ต้นน้ำ นอกจากนี้สิ่งสำคัญของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน คือความสัมพันธ์ในเชิงการให้ความร่วมมือ ซึ่งจะยังคงต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คลัสเตอร์มีความยืดหยุ่นสูง (High dynamic) จะต้องมองไปข้างหน้า ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ และจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบด้านที่สี่ของ Porter's Model คือเงื่อนไขปัจจัยนำเข้า(Factor Condition) ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทุน โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งด้านกายภาพ การบริหารจัดการ วัฒนธรรมหรือประเพณี ซึ่งต้องการการยกระดับฝีมืออย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยี และการสร้างกระบวนการหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อีกทั้งการยกระดับสถาบันที่เกี่ยวข้อง โดยทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง คลัสเตอร์ไม่สามารถอยู่นิ่งกับที่ได้ จะต้องมีความก้าวหน้าตลอดเวลา

2.1.6 แนวคิดผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การเปิดเสรีบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กรอบ AEC ถูกจัดให้อยู่ในสาขาเร่งรัดการรวมกลุ่ม (Priority Integration Sectors : PIS) เช่นเดียวกับภาคบริการอื่นๆอีก 4 สาขา ได้แก่ คอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม บริการสุขภาพ การขนส่งทางอากาศ และโลจิสติกส์ ซึ่งกำหนดให้ยกเลิกเงื่อนไขต่างๆที่เป็นข้อจำกัดทั้งหมด รวมทั้งเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนอาเซียนให้สูงขึ้นเป็นร้อยละ 70 ในปี 2553 (ยกเว้นสาขาโลจิสติกส์ที่กำหนดให้เพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนอาเซียนเป็นร้อยละ 51 ในปี 2553 และเพิ่มเป็นร้อยละ 70 ในปี 2563) ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวของไทยซึ่งกว่าร้อยละ 70 เป็นผู้ประกอบการ SMEs ต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ประกอบกับหลายประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะเวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ ได้ปรับตัวและพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาในอาเซียนมากขึ้น สอดคล้องกับคาดการณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ที่คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในอาเซียนจะเพิ่มขึ้นเป็น 120 ล้านคนในปี 2558 ซึ่งเป็นปีที่ก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสมบูรณ์ จากระดับเฉลี่ย 67.5 ล้านคนต่อปีในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้อาเซียนก้าวขึ้นเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก รวมทั้งดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องให้หลังไหลเข้ามาในภูมิภาคนี้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น(ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2555)

นักท่องเที่ยวจากอาเซียนที่เดินทางมาไทย เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดที่เดินทางมาไทยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 23.62 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 26.33 ในปี 2546 ชาวมาเลเซียเดินทางมาท่องเที่ยวในไทยมากที่สุดมีสัดส่วนถึงร้อยละ 13.29 และนักท่องเที่ยวจากสิงคโปร์คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.29 เทียบกับนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นๆ ได้แก่ สหภาพยุโรป ที่มีสัดส่วนร้อยละ 22.65 สหรัฐฯร้อยละ 4.65 เอเชียใต้ร้อยละ 3.88 ออสเตรเลียร้อยละ 2.82 ตะวันออกกลางร้อยละ 2.05 และแอฟริการ้อยละ 0.67 ดังนั้น การยกเว้นวีซ่าสำหรับคนอาเซียนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอาเซียน และประสานความร่วมมือในการออกวีซ่าของอาเซียนสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติในอาเซียน คาดว่าจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวภายในอาเซียนสะดวกขึ้น และจะดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากประเทศอาเซียนและนอกอาเซียนให้เดินทางมาไทยมากขึ้นด้วย(ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) : โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทย, 2555)

2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพรรณมา หัตถภาค (2545) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้มาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดปัจจัยไว้ 6 หมวด ประกอบด้วย 1.ด้านศิลปวัฒนธรรม 2.ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 3.ด้านการบริการและอสังหาริมทรัพย์ของชาวเชียงใหม่ 4.ด้านความปลอดภัย 5.ด้านค่าใช้จ่ายที่ต่ำ และ 6.ปัจจัยอื่นๆ การศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิซึ่งข้อมูลปฐมภูมิได้มาจากการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 180 รายและกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวอีก 30 ราย ส่วนข้อมูลทุติยภูมิเก็บรวบรวมจากเอกสารของทางราชการ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่ในทวีปยุโรป อายุระหว่าง 21-30 ปี มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 เหรียญสหรัฐต่อปี โดยปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว สูงสุดสามอันดับแรกได้แก่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และด้านการบริการและอสังหาริมทรัพย์ของชาวเชียงใหม่ ตามลำดับ และปัญหาที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบเห็นมากที่สุดคือ ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม รองลงมาคือปัญหาผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวไม่มีคุณภาพ

ภารตี ไกรสิทธิ์ (2548) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วยสองสาขาย่อยคือ ที่พักและบริการนำเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่พัก จำนวน 114 ราย และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวจำนวน 86 ราย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินที่เสนอต่อสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้อัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) ในการศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรม ส่วนการศึกษาทางด้านผลการดำเนินงานจะศึกษาโดยใช้วิธีการหามูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม และทำการวิเคราะห์ทั้งงบการเงินของอุตสาหกรรม โดยคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ ได้แก่ มูลค่าเพิ่มจากการผลิต ค่าจ้างต่อมูลค่าเพิ่ม ค่าเสื่อมราคาต่อมูลค่าเพิ่ม ดอกเบี้ยจ่ายต่อมูลค่าเพิ่ม ภาษีทางอ้อมต่อมูลค่าเพิ่ม กำไรต่อมูลค่าเพิ่ม มูลค่าเพิ่มต่อรายได้ มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ถาวร มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ทั้งหมด มูลค่าเพิ่มต่อเงินเดือนและค่าจ้าง อัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนรายได้จากการขาย อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนหนี้สินต่อผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้แบบจำลอง DEA หรือ Data Envelopment Analysis ซึ่งเป็นแบบจำลองที่สามารถคำนวณค่าประสิทธิภาพซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 โดยถ้าค่าประสิทธิภาพเข้าใกล้ 0 แสดงว่าหน่วยผลิตนั้นมี

ประสิทธิภาพต่ำ และถ้าค่าประสิทธิภาพมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าหน่วยผลิต มีประสิทธิภาพสูง โดยสามารถอธิบายผลข้อมูลได้ในรูปร้อยละ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงินของธุรกิจที่פק และบริการนำเที่ยวปี พ.ศ. 2545 ที่เสนอต่อสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีโครงสร้างที่กระจุกตัวสูง กล่าวคือ มีการแข่งขันกันต่ำ ปัญหาด้านการเงินที่พบคือปัญหาด้านสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไรและการชำระหนี้ ในส่วนของผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า อุตสาหกรรมที่פק มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 73.40 อุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 80.90

กิตติชัย เตชะวิรากร (2553) ศึกษาเรื่อง “ธุรกิจเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงประมาณรายได้จากการท่องเที่ยวของธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทั้งสองประเภท โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่สองกลุ่มคือกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ รวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนาประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ยผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานเอกชน มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-30,000 บาทต่อเดือน มีระยะเวลาพักโดยเฉลี่ย 3-4 วัน รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตและคำบอกเล่าจากเพื่อน โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะเลือกพักที่โรงแรม มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,463 บาทต่อคน เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากตลาดวโรรสมากที่สุด และเลือกสินค้าประเภทเสื้อผ้ามากที่สุด ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 637.21 บาทต่อคนในการซื้อของที่ระลึก และการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,571 บาทต่อคน ทางด้านนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เลือกพักที่โรงแรมมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,009 บาทต่อคน เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากตลาดวโรรสมากที่สุด และเลือกสินค้าประเภทเสื้อผ้ามากที่สุด ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 896 บาทต่อคนในการซื้อของที่ระลึก และการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,158 บาทต่อคน และค่าบริการสุขภาพนั้นส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะเลือกนวดแผนไทยโดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 899 บาทต่อคน นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าจากการประมาณรายได้จากธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวพบว่า ธุรกิจที่פקจะมีรายได้ประมาณ 2,533 ล้านบาทต่อปี ธุรกิจขายของที่ระลึก 789 ล้านบาท ธุรกิจขนส่ง 4,845 ล้านบาท และธุรกิจสปา 357 ล้านบาท รวมเป็นรายได้ 8,524 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.37 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงใหม่

Carla Cardoso and Luis Ferreira(2000)ศึกษาเรื่อง “The effects of European economic integration on tourism: challenge and opportunity for Portuguese tourism development” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงความเกี่ยวข้องของประชาคมยุโรปกับภาคการท่องเที่ยว โดยมีมุ่งศึกษาตัวชี้วัดภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอันประกอบด้วย การจ้างงาน รายได้ การลงทุน และดุลการชำระเงิน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างการเงินสนับสนุนจากสหภาพยุโรปกับภาคการท่องเที่ยวของโปรตุเกส การศึกษาเป็นการศึกษาเชิงพรรณนาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าสหภาพยุโรปและภาคการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้พบว่าบทบาทของภาคการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ โดยพบว่าภาคการท่องเที่ยวมีส่วนในดุลการชำระเงิน การลงทุน รายได้และอื่นๆที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญ ในประเทศโปรตุเกส ภาคการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานได้ประมาณ 2.6 แสนตำแหน่ง มีสัดส่วนร้อยละ 5.6 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และมีอัตราการเติบโตของภาคการท่องเที่ยวที่ร้อยละ 3 ต่อปี นอกจากนี้ภาคการท่องเที่ยวของประเทศโปรตุเกสยังได้รับเงินช่วยเหลือจากสหภาพยุโรป และภายใต้การดำเนินการของสหภาพยุโรป ภาคการท่องเที่ยวของประเทศโปรตุเกสจะได้รับผลบวกจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนี้อีกด้วย

Paulo Rita(2000) ศึกษาเรื่อง “Tourism in the European Union” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของภาคการท่องเที่ยวต่อภาคเศรษฐกิจและสังคม และการรับรู้ทางการเมืองที่มีต่อภาคการท่องเที่ยวในแง่ที่ว่าภาคการท่องเที่ยวจะสามารถนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่สำคัญทางการเมืองได้ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกินดีของประชาชน การจ้างงาน และการพัฒนาของภูมิภาค การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนา โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการศึกษา โดยผลการศึกษาพบได้ทราบถึงสัดส่วนของภาคการท่องเที่ยวต่อจีดีพีประมาณร้อยละ 12 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมโลก และมีสัดส่วนร้อยละ 5.5 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของยุโรป มีสัดส่วนการจ้างงานที่ร้อยละ 6 ของการจ้างงานทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 30 ของภาคบริการที่ส่งออก นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ควรที่จะมีการรับรู้ถึงความสำคัญของภาคการท่องเที่ยวในภาคการเมืองเพราะการท่องเที่ยวสามารถนำไปสู่เป้าหมายหลักของภาคการเมืองที่สำคัญได้ เช่น ความอยู่ดีกินดีของประชาชน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการศึกษายังเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีการท่องเที่ยวที่นานขึ้นและท่องเที่ยวมากกว่าหนึ่งประเทศ